

teczną próbę odpowiedzi na pytanie: w którym miejscu zbiegają się pola zainteresowań lewicowości i feminizmu?

Autorka konkluduje, iż tożsamość polityczna kobiet lewicy jawiła się w określonym kontekście historycznym pierwszorzędną kwestią cywilizacyjną, ponieważ w toku dziejowych wydarzeń były one jedną z niewielu grup politycznych, które w swej działalności społeczno-politycznej nie akceptowały narzuconej kultury nierówności płci, uznawanej nie tylko przez socjologów za ważny czynnik stratyfikacji społecznej. Określenie akceptowanego systemu wartości zawiera się w następujących elementach: równość praw kobiet i mężczyzn, humanizm, wolność myśli, słowa, zgromadzeń i światopoglądu, otwartość postaw i wolność wyboru, świeckość i rozdział Kościoła od państwa, respektowanie praw mniejszości i tolerancja oraz przewycięzanie patriarchalnej koncepcji ładu społecznego, dyskryminującego w kapitalizmie kobiety ze względu na płeć.

Opisane role kobiet skłaniają do szerszej refleksji. Rozważania wpisują się także w zagadnienia fundamentalnych praw kobiet i mężczyzn jako warunku istnienia kultury demokratycznej. Książka powyższa powinna stać się także przyczynkiem do ogólnej dyskusji odnośnie realizacji strategii gender mainstreaming.

Iwetta ANDRUSZKIEWICZ

Poznań

Arkadiusz Ptak, *Rywalizacja polityczna w samorządach lokalnych. Studium wybranych gmin*, Wydział Pedagogiczno-Artystyczny UAM, Poznań–Kalisz 2011, ss. 202.

Problematyka wyborów stanowi jeden z ważniejszych aspektów badań politologicznych. Zainteresowanie badaczy koncentruje się jednak na elekcjach parlamentarnych oraz prezydenckich. Wybory do organów samorządu terytorialnego, zwłaszcza na poziomie lokalnym, nie stanowią tak dużego zainteresowania politologów. Stąd publikacja doktora Arkadiusza Ptaka jest cennym wkładem uzupełniającym lukę na rynku wydawniczym.

Cezura czasowa przyjęta przez Autora obejmuje głównie V kadencję samorządu gminnego, tj. lata 2006–2010. Z uwagi na podejmowaną problematykę, w części prowadzonych badań, Autor rozszerzył analizę o elekcję z 2002 oraz 2010 roku. Przyjęta w publikacji cezura czasowa umożliwiła Autorowi dokonanie szerokiego spektrum analiz i próby uzyskania odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Wśród nich są między innymi: W jaki sposób wzmocnienie pozycji ustrojowej wójta (burmistrza) w 2002 roku wpłynęło na kolejną elekcję i lokalną scenę polityczną? oraz ocena wprowadzenia instytucji grupowania list wyborczych w wyborach do rad gmin, a także wpływ dekompozycji systemu partyjnego Polski na elekcję samorządową w 2006 roku.

Z uwagi na trudności w prowadzeniu badań w skali całego kraju Autor swoje badania oparł na metodzie studium przypadku. Zasięg badań wyodrębniono na podstawie kryteriów administracyjnych i demograficznych, które w konsekwencji zdeterminowały inne, ważne czynniki mające wpływ na strukturę rywalizacji wyborczej. Badania Autor oparł na siedmiu gminach: Jarocinie, Kaliszu, Kępnie, Krotoszynie, Ostrowie Wielkopolskim, Ostrzeszowie oraz Pleszewie. Wspólną cechą badanych gmin jest stosowana w tych jednostkach proporcjonalna formuła wyborcza w wyborach do rad miejskich oraz ich położenie w południowej części województwa wielkopolskiego. Miasta te od 1999 roku są również siedzibami władz samorządów powiatowych, a w latach 1975–1998 wchodziły w skład województwa kaliskiego.

Publikacja składa się z 6 rozdziałów oraz dwóch aneksów. Przyjęta konstrukcja pracy jest zgodna z przebiegiem każdego procesu wyborczego oraz obejmuje najważniejsze aspekty działalności aktorów na lokalnej scenie politycznej, które mogły mieć wpływ na strukturę rywalizacji wyborczej, jak i same rezultaty kolejnej elekcji.

Punktem wyjścia publikacji jest charakterystyka badanych gmin, w której uwzględniono szereg czynników – od kulturowych, historycznych, społecznych – po demograficzne, gospodarcze i polityczne. Następnie odtworzono lokalną scenę polityczną analizowanych gmin w kadencji poprzedzającej wybory w 2006 roku. Ostatnią częścią rozdziału pierwszego jest przedstawienie uwarunkowań normatywnych, które zdeterminowały proces rywalizacji. W znacznej mierze Autor skoncentrował się na tych aktach prawnych, które miały największy wpływ na rywalizację wyborczą, tj. Ordynacji wyborczej do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz ustawie o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza, prezydenta miasta.

Rozdział drugi poświęcony jest strukturze rywalizacji wyborczej, a zwłaszcza na prezentacji i charakterystyce głównych aktorów lokalnej sceny politycznej biorących udział w rywalizacji zarówno do rad gmin, jak i na burmistrzów i prezydentów badanych gmin. Szczególnie Autor zwrócił uwagę na ich doświadczenie w rywalizacji, aktywność na etapie przygotowań do wyborów (na przykład w zgłaszaniu kandydatów) oraz na status prawny komitetów wyborczych.

Zgodnie z przyjętą koncepcją pracy w kolejnym rozdziale przeanalizowano przebieg kampanii wyborczej. Dzięki danym pozyskanym ze sprawozdań komitetów wyborczych Autorowi udało się przedstawić główne kanały komunikowania się z wyborcami oraz koszty kampanii, które zostały ujęte w sprawozdaniach. Uzupełnieniem problematyki podejmowanej w rozdziale jest również analiza programów wyborczych. Podstawą analizy były materiały wyborcze kandydatów i komitetów wyborczych (ulotki, plakaty, strony internetowe, materiały prasowe) oraz relacje z debat przedwyborczych umieszczone w lokalnej prasie.

W rozdziale czwartym zaprezentowano wyniki prowadzonej rywalizacji wyborczej w gminach. Rozdział rozpoczyna się analizą frekwencji, a następnie Autor analizuje strukturę poparcia dla komitetów wyborczych w wyborach do rad

gmin oraz kandydatów na burmistrzów i prezydentów miast. Interesującym elementem tej części pracy jest niewątpliwie analiza politycznych konsekwencji zastosowanego systemu wyborczego. Autor słusznie wskazał na pewne elementy systemu wyborczego, które zdeformowały ostateczny wynik wyborczy. Wskazuje na metodę podziału mandatów (d'Hondta), klauzulę zaporową oraz zastosowaną tylko w 2006 roku instytucję grupowania list wyborczych.

Kolejna część publikacji – rozdział piąty – poświęcony jest kształtowaniu się lokalnej sceny politycznej po wyborach samorządowych. Rozdział zawiera charakterystykę elit politycznych gmin, które zostały wyłonione w wyniku nowej elekcji. Autor skoncentrował się wyłącznie na radnych rad gmin. Swoimi badaniami objął przede wszystkim cechy demograficzno-socjologiczne radnych, w tym ich wykształcenie, doświadczenie samorządowe, zawód, źródła utrzymania, wiek. Ważnym elementem rozdziału jest analiza układu politycznego w radach gmin. Autor dokonuje podziału na 3 kategorie: gminy z dominującą pozycją politycznych komitetów wyborczych w lokalnym układzie politycznym, z dominującą pozycją komitetów lokalnych oraz równowagą między tymi podmiotami.

Rozdział VI zawiera rozważania nad zachowaniami głównych aktorów lokalnej sceny politycznej bezpośrednio przed kolejnymi wyborami samorządowymi, strukturą rywalizacji wyborczej, prowadzoną kampanią wyborczą oraz kształtowaniem się lokalnej władzy po wyborach, które odbyły się 21 listopada 2010 roku.

Publikację zamykają dwa aneksy. Szczególnie interesujący jest drugi aneks, w którym znajduje się graficzna prezentacja wyników głównych partii politycznych na analizowanym terenie w wyborach parlamentarnych i prezydenckich w relacji do wyników ogólnopolskich.

Praca oparta jest na licznych materiałach źródłowych, wśród nich wskazać należy na dane Państwowej Komisji Wyborczej i Głównego Urzędu Statystycznego, protokoły z obrad rad miejskich, materiały wyborcze komitetów wyborczych i kandydatów. Szeroko wykorzystano również lokalną prasę ze wszystkich badanych miast. W toku badań Autor przeprowadził również wywiady i ankiety, które niewątpliwie wzbogacają publikację. Umiejętnie również wykorzystał liczną literaturę przedmiotu, autorstwa przedstawicieli wielu ośrodków akademickich.

Z publikacji czytelnik dowiaduje się o najważniejszych mechanizmach lokalnej polityki, ze szczególnym uwzględnieniem procesu wyborczego. Autorowi udało się na przykład „zdemaskować” udział partii politycznych w elekcjach samorządowych, które zastosowały swoisty kamuflaż polityczny, biorąc udział w rywalizacji, jako lokalne komitety wyborcze. Ponadto wskazano na rolę urzędujących burmistrzów (prezydentów miast) w lokalnym systemie władzy, mechanizmy zawierania lokalnych koalicji czy też cechy charakterystyczne lokalnych elit politycznych. Są to oczywiście przykładowe elementy lokalnej polityki, na temat których czytelnik znajdzie odpowiedź w powyższej publikacji.

Książka jest cennym wkładem w badania nad lokalnym systemem władzy. Adresowana jest nie tylko do politologów i socjologów zajmujących się władzą

lokalną, ale do osób, które czynnie angażują się w działalność samorządową na szczeblu lokalnym. Ponieważ publikacja jest dość szczegółowa i w wielu miejscach „porzucono” wyłącznie podejście statystyczne i analityczne, w przyszłości może mieć również walor historyczny.

Iwetta ANDRUSZKIEWICZ

Poznań